Gemeente Nieuwkoop College van Burgemeester en Wethouders

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder: **G. van Duin**		**Opgesteld door:** Renske van der Peet en Anneloes Hansen, afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Besluitvormende vergadering: 22 april 2021	**Registratienummer collegebesluit:** 21.04865	**Raadsnummer:** (niet invullen, dit vult de griffie in)
Titel / onderwerp: Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024		

Samenvatting:
In Nieuwkoop zijn naar schatting ca. 2600 mensen laaggeletterd. Zij hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden. Ze zijn minder zelfredzaam, hebben vaker last van problematische schulden en vinden moeilijker een baan. Uit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid de Nederlandse samenleving bijna een miljard euro per jaar kost.
In Nieuwkoop is daarom het Actieplan laaggeletterdheid Nieuwkoop 2018 opgesteld en in de jaren daarna uitgevoerd. Nu is het tijd voor een nieuw actieplan, waarin de geleerde lessen uit het vorige actieplan en de landelijke en regionale ontwikkelingen worden meegenomen, want er is meer nodig. Het Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024 bestaat uit een vijftal actielijnen en continueert de acties die vanaf 2018 succesvol zijn uitgevoerd. Gezamenlijk zorgen zij voor een meer passend aanbod, meer bekendheid over laaggeletterdheid en meer passende informatie voor laaggeletterden.

Voorgesteld besluit:
Het college van burgemeester & wethouders stelt de raad voor om:

1. In te stemmen met de uitvoering van het Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024.
2. Voor 2021 € 14.000 en voor 2022 t/m 2024 per jaar € 24.000 beschikbaar te stellen vanuit het incidentele budget voor statushouders voor de uitvoering van het Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024.

burgemeester en wethouders van Nieuwkoop

Govard Slooters
secretaris

Robbert-Jan van Duijn
burgemeester

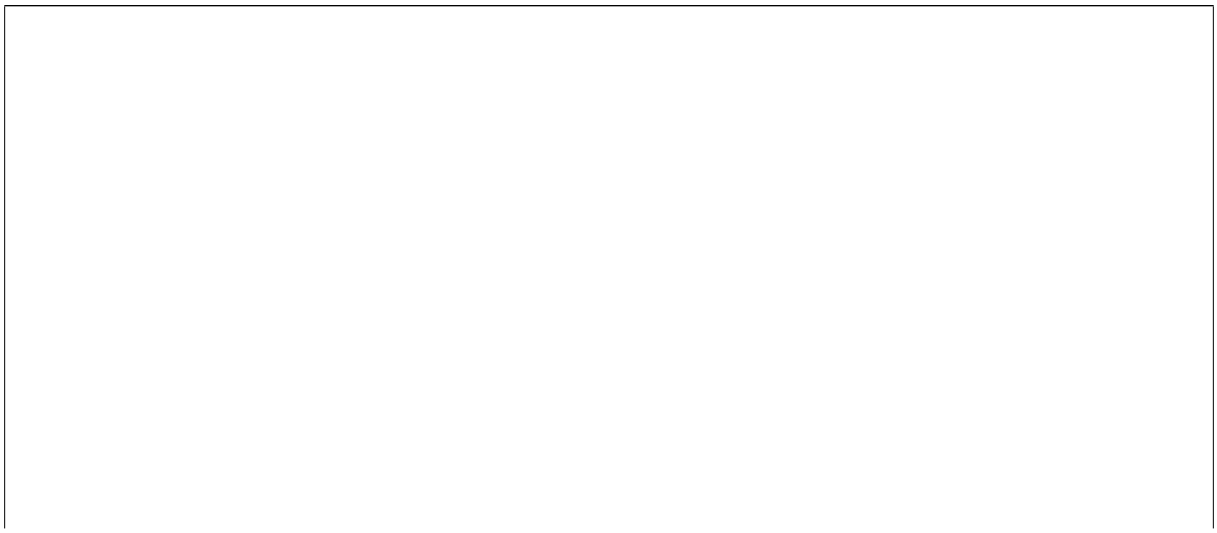

TOELICHTING

Inleiding/aanleiding
In Nederland zijn ongeveer 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder laaggeletterd. Zij hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn veelal geen analfabeet. Ze kunnen vaak wel lezen en schrijven, maar het niveau is onvoldoende om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Hierdoor ondervinden ze veel problemen. Ze zijn minder zelfredzaam, hebben vaker last van problematische schulden en vinden moeilijker een baan. Uit onderzoek blijkt dat laaggeletterdheid de Nederlandse samenleving bijna een miljard euro per jaar kost. In Nieuwkoop zijn er bijna 2600[1] mensen die laaggeletterd zijn, dit is 9% van de totale bevolking. Een aanzienlijk aantal.
Met het actieplan geletterdheid wordt ingezet op het meer zelfredzaam maken van laaggeletterden via de verschillende acties die een aanvulling zijn op de programma's die met het Actieplan laaggeletterdheid Nieuwkoop 2018 zijn ingevoerd. We bouwen zo voort op wat al is bereikt.

Actieplan laaggeletterdheid Nieuwkoop 2018
In 2018 hebben we als gemeente Nieuwkoop ook een actieplan laaggeletterdheid opgesteld. Dit actieplan richtte zich op de volgende drie onderdelen:

- Versterken van het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen;
- Verbeteren van de signalering en doorverwijzing voor volwassenen;
- Uitbreiden van de gelegenheid om te (blijven) oefenen met taal in situaties die ook een bijdrage leveren aan het versterken van participatie.

We hebben hierin als gemeente vooral samengewerkt met de bibliotheek Rijn en Venen. Samen hebben we goede stappen kunnen zetten. Het Taalhuis van de bibliotheek en de boekstartcoach bij het CJG hebben de afgelopen drie jaar binnen onze gemeente een sterke basis gecreëerd die we continueren, maar er is meer nodig. Laaggeletterden zijn een lastige doelgroep en worden nog niet voldoende bereikt en daarnaast is informatie ook nog niet altijd voldoende toegankelijk. Ook landelijk is er dit besef.

Landelijk beleid
In de afgelopen jaren heeft het kabinet met het programma 'Tel mee met Taal' geïnvesteerd in de aanpak van laaggeletterdheid. Ondanks de goede resultaten van de afgelopen jaren is er zowel landelijk als lokaal nog veel te winnen. Een groot deel van de mensen met lage basisvaardigheden wordt nog onvoldoende bereikt. Dit geldt met name voor de groep met Nederlands als eerste taal (NT1), ook in Nieuwkoop constateren wij dit. In maart 2019 werden in de beleidsbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland' de plannen van het Rijk voor de vervolgaanpak bekend gemaakt. In de brief staan drie doelstellingen beschreven, namelijk:
Doelstelling 1: Méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal.
Doelstelling 2: Weten wat werkt: investeren in kwaliteit.
Doelstelling 3: Samen aan de slag onder regie van gemeenten.

Het kabinet investeert vanaf 2020 vijf jaar structureel extra in de aanpak van laaggeletterdheid in aanvulling op de middelen voor volwasseneducatie.

Het Rijk en de VNG hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over de aanpak van laaggeletterdheid voor de jaren 2020-2024. Met die afspraken hebben het Rijk en gemeenten zich gezamenlijk doelen gesteld

[1] In opdracht van het ministerie van OCW is door onderzoeksbureau CINOP op grond van diverse databestanden een doelgroepanalyse en een inschatting van het aantal laaggeletterden gemaakt. De onderzoeksresultaten zijn beschikbaar via: www.geletterdheidinzicht.nl

voor een effectieve aanpak van laaggeletterdheid en een kwalitatief goed educatieaanbod. Daarnaast zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt over de gemeentelijke regierol. Met die afspraken hebben ze gezamenlijk de volgende doelen gesteld:

1. Uiterlijk eind 2024 is in alle gemeenten, onder regie van de centrumgemeente/WEB-contactgemeente van de arbeidsmarktregio, een effectieve aanpak van laaggeletterdheid gerealiseerd.
2. In elke arbeidsmarktregio is een kwalitatief goed WEB-bekostigd educatieaanbod beschikbaar van formele en non-formele les- en leeractiviteiten op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Deze zijn afgestemd op de leervraag, behoefte, leerstijl en -vermogen van de diverse doelgroepen.

Regionaal Programma

In onze arbeidsmarktregio, Holland Rijnland (HR), is *het Regionaal Programma Integrale aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024* opgesteld. Het regionale programma is vastgesteld door de Leidse gemeenteraad, omdat zij vanuit het Rijk de middelen voor volwasseneducatie en laaggeletterdheid voor onze arbeidsmarktregio ontvangen. Het plan is besproken binnen het PHO Maatschappij van Holland Rijnland voor dat het vastgesteld werd in de Leidse gemeenteraad.

In het regionale programma is beschreven hoe de landelijke doelstellingen worden behaald. Hierbij is een aanpak geformuleerd met herkenbare mijlpalen en meetbare subdoelstellingen. Met het doel om de verbinding tussen laaggeletterdheid en andere beleidsterreinen zichtbaar te maken en te houden zijn in het regionale programma de volgende actielijnen uitgezet:

1. De eigen rol van de gemeente
2. Werk en Participatie
3. Armoede en Schulden
4. Het voorkomen van laaggeletterdheid (VVE)
5. Gezondheid en Welzijn

Elk actielijn wordt in het regionaal programma kort toegelicht, waarna een aantal uitgangspunten en/of beleidsmaatregelen volgen. Gemeenten en subregio's bepalen zelf, indien gewenst in eigen uitvoeringsplannen, welke suggesties worden overgenomen, waar de accenten liggen en wat realistisch en haalbaar is.

Binnen regio Rijn en Venen wordt gewerkt aan een taalakkoord. De regio Rijn en Venen zijn alle gemeenten waar bibliotheek Rijn en Venen is gevestigd. Dit gaat om de gemeenten Alphen aan den Rijn, Kaag en Braasem, Nieuwkoop en Zoeterwoude. De bibliotheek heeft een trekkersrol binnen het opstellen van het taalakkoord. Samen met netwerkpartners willen we komen tot een taalakkoord waarin beschreven staat wat we met elkaar de komende jaren gaan doen om binnen de regio laaggeletterdheid te bestrijden.

Omdat een groot gedeelte van de uitvoering van de actielijnen lokaal wordt opgepakt, is het lokale *Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024* opgesteld. Dit actieplan geeft weer waar we binnen de gemeente Nieuwkoop de komende vier jaar op gaan inzetten.

Lokale cijfers

In opdracht van het ministerie van OCW is door onderzoeksbureau CINOP op grond van diverse databestanden een doelgroepanalyse gemaakt. Als we naar deze cijfers kijken dan wordt ervan uitgegaan dat 9% van onze inwoners van de gemeente Nieuwkoop laaggeletterd is. Dit zijn 2.594 inwoners. In het actieplan is een tabel weergegeven met een uitsplitsing van de verschillende groepen laaggeletterden. Deze cijfers zijn afkomstig van de website geletterdheidinzicht. Daarin valt op dat een groot gedeelte van de laaggeletterden een Nederlandse achtergrond heeft en dat alle leeftijden en zowel werkenden als niet werkenden vertegenwoordigd zijn. Opvallend is dat in Nieuwkoop ten opzichte van Holland Rijnland en Nederland relatief veel laaggeletterden onder de groep werkenden

(50+) vallen. Daarnaast valt op dat in Nieuwkoop de groep migranten onder de laaggeletterden relatief laag is.

Voor alle groepen in de tabel geldt, dat zij op een andere manier te bereiken en te motiveren zijn. Deze verschillen zijn gebruikt om invulling te geven aan de vijf actielijnen, zodat alle doelgroepen worden bereikt met de acties.

Inzet komende vier jaar
De komende jaren zetten we vooral in op het vergroten van de bekendheid van laaggeletterdheid en op het doorbreken van taboe en schaamte. Daarbij is ook van belang dat laaggeletterdheid beter herkend wordt door professionals en vrijwilligers. Om laaggeletterdheid goed te herkennen en bespreekbaar te maken, gaan we deze vrijwilligers en professionals trainen.

De afgelopen jaren is er vooral veel aandacht geweest voor de taalvaardigheid. Het is belangrijk dat er aandacht komt voor alle basisvaardigheden, dus voor zowel taalvaardigheden, rekenen als digitale vaardigheden. Digitale vaardigheden zijn tegenwoordig steeds belangrijker en een grote groep mensen heeft onvoldoende kennis van deze basisvaardigheid.

De aandacht ligt de komende jaren vooral op het bereiken van laaggeletterden met Nederlands als eerste taal (NT1) en op het bereiken van arbeidsmigranten. Beide groepen worden op dit moment nog te weinig bereikt, en dat is zonde. Want ook zij lopen vast doordat zij een of meerdere basisvaardigheden onvoldoende beheersen.

De afgelopen jaren is er veel werk verzet door verschillende partijen, toch is het aanbod en de inzet vaak nog erg versnipperd. Een belangrijk punt van aandacht voor de komende jaren is dan ook samenwerking en bekendheid met elkaar en het aanbod. Hierdoor kan men elkaar versterken en een sluitend en passend aanbod voor alle doelgroepen neerzetten.

Beoogd (maatschappelijk) effect
We streven met het actieplan geletterdheid naar minder laaggeletterden in de gemeente Nieuwkoop. Daarbij willen we de bekendheid van laaggeletterdheid vergroten en het taboe op laaggeletterdheid verkleinen. Ook maken we informatie toegankelijker voor laaggeletterden. Hierdoor worden laaggeletterden zelfredzamer.

Kader / eerdere besluiten / voorgeschiedenis
Actieplan laaggeletterdheid Nieuwkoop 2018

Participatie / betrokken partijen / personen
Voor het actieplan geletterdheid is input gevraagd bij de Adviesraad Sociaal Domein en is samengewerkt met de bibliotheek Rijn en Venen.
Op dit moment zijn laaggeletterden zelf nog niet betrokken, in de toekomst willen wij hen beter kunnen betrekken. Onder andere door het opzetten van een testpanel en via het inzetten van taalambassadeurs.

Duurzaamheidsaspecten
N.v.t.

Varianten met argumenten voor en tegen
Voor:

- Minder mensen zijn laaggeletterd, waardoor meer mensen zelfredzaam worden.
- Door de bekendheid van laaggeletterdheid te vergroten, is er minder taboe en wordt de drempel om wat aan laaggeletterdheid te doen lager. Daarnaast wordt laaggeletterdheid beter

herkend, waardoor laaggeletterden beter kunnen worden doorverwezen naar het juiste aanbod.
- Door een meer divers aanbod te creëren, worden meer laaggeletterden bereikt.

Tegen:
- Niet alle mensen die laaggeletterd zijn ervaren een probleem en/of willen geholpen worden. Hierdoor zijn zij lastig te bereiken. Door meer bekendheid te geven aan laaggeletterdheid en door de communicatie aan te passen proberen wij ook deze groep te bereiken. Ook zodat zij op een later moment als zij wel een probleem ervaren, weten waar zij terecht kunnen.

Voorgesteld besluit
Het college van burgemeester & wethouders stelt de raad voor om in te stemmen met de uitvoering van het Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024, waaronder:
1. Actielijn 1 Eigen rol gemeente:
    a. Vergroten bekendheid over (voorkomen van) laaggeletterdheid.
    b. Inzetten taalambassadeurs.
    c. Het opzetten van een testpanel binnen Holland Rijnland.
    d. Trainen medewerkers om laaggeletterdheid te herkennen.
    e. Eigen communicatie gemeente passend maken voor de doelgroep.
    f. Aandacht voor laaggeletterdheid binnen de eigen organisatie.
2. Actielijn 2 Werk en participatie:
    a. Mensen in de WW en in de bijstand screenen op laaggeletterdheid en doorverwijzen.
    b. Aanbieden van taal op de werkvloer bij Rijnvicus.
    c. Taal op de werkvloer stimuleren bij werkgevers in de gemeente.
3. Actielijn 3 Armoede en Schulden:
    a. Screening van laaggeletterdheid bij betalingsachterstanden.
    b. Cursus financiën in begrijpelijke taal aanbieden.
    c. Papierwinkel in de gemeente opzetten.
4. Actielijn 4 Voorkomen van laaggeletterdheid:
    a. Ontwikkelen van camouflage aanbod op het gebied van onderwijs en opvoeding.
    b. Cursus herkennen en doorverwijzen aanbieden aan personeel binnen het onderwijs, kinderopvang en CJG.
    c. Ontwikkelen sociale educatie kaart binnen de regio Rijnstreek.
    d. Onderzoeken of er behoefte is aan taalaanbod voor mensen met een licht verstandelijke beperking.
5. Actielijn 5 Gezondheid en welzijn:
    a. Taalaanbieders stimuleren om gezondheidsprogramma's aan te bieden.
    b. Lokale zorgverleners een cursus herkennen en doorverwijzen aanbieden.
    c. Laaggeletterdheid op de agenda zetten bij convenant Wijksamenwerking Nieuwkoop.
    d. Stimuleren dat er activiteiten voor het opdoen van gezondheidsvaardigheden georganiseerd worden in de wijk/dorpen.
    e. Informatie opvoedondersteuning aanpassen voor anderstaligen en laaggeletterden.
6. Voor 2021 € 14.000 en voor 2022 t/m 2024 per jaar € 24.000 beschikbaar te stellen vanuit het incidentele budget voor statushouders voor de uitvoering van het Actieplan Geletterdheid Nieuwkoop 2021-2024.

Kanttekeningen / risico's en beheersmaatregelen
Laaggeletterden blijven een lastige groep om te bereiken, mede doordat mensen zelf laaggeletterdheid niet altijd als probleem ervaren. Door bekendheid te vergroten, het taboe te doorbreken en door aanbod aan te bieden dat past bij de behoeften van laaggeletterden wordt een zo groot mogelijke groep bereikt. Om de effectiviteit te monitoren wordt door de aanbieders van activiteiten gemonitord hoeveel mensen er gebruik maken van hun aanbod en of dit om de NT1 of NT2 doelgroep gaat. Daarnaast gaat het nog op te richten testpanel toetsen of informatie (meer) toegankelijk wordt.

Financiële en juridische gevolgen
Bij veel taken van de gemeente is laaggeletterdheid een onderwerp. De acties worden dan ook vanuit verschillende vaak ook al beschikbare begrotingsposten bekostigd. Voor communicatie en de uitvoering van sommige projecten uit dit actieplan zijn echter ook extra middelen nodig. Voor 2021 is € 14.000 extra budget nodig en voor 2022 t/m 2024 is er per jaar € 24.000 extra budget nodig voor het uitvoeren van dit actieplan. Het budget wordt dus tot en met 2024 beschikbaar gesteld, niet voor daarna. Vanwege de druk op de begroting hebben we gezocht naar dekking voor deze middelen. Omdat er door de nieuwe Wet Inburgering structureel middelen vrij komen voor de uitvoering van de Wet Inburgering, is er ruimte ontstaan in het incidentele statushouders budget. Per begin 2021 bedraagt dit budget nog €257.000. De extra middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het actieplan geletterdheid kunnen daardoor vanuit deze middelen worden gedekt. Dit is een verschuiving van middelen binnen programma 3 sociaal domein.

Bijlagen
- Actieplan Geletterdheid gemeente Nieuwkoop 2021-2024
- Regionaal Programma Integrale aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024

Advies meningsvormende raad